herpy

FIRBEN

Balkan Wall Lizard

Podarcis tauricus

Podarcis tauricus er et robust, dagaktivt og jordlevende firben fra Sydøsteuropa og Lilleasien. Det bliver 20-24 cm inklusive hale, er brunt og grønt med to lyse striber ned langs siden og lever på åbne steder med sand, græs og spredt bevoksning. Arten er almindelig i naturen, men der findes kun lidt viden om pasningen.

Familie: Lacertidae

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**20-24 cm** total længde inkl. hale
Levetid	**5-10 år**
Aktiv	**Dag**
Levevis	**Jordboende**
Biotop	**Tempereret skov og eng**
Sværhedsgrad	**Øvet**

PASNING

Min. terrarie	**100 × 50 × 50 cm** L × B × H til 2 voksne dyr
Temperatur, dag	**22-30 °C**
Hotspot	**40-45 °C**
Temperatur, nat	**14-18 °C**
Luftfugtighed	**40-60 %**
Vand	**Vandskål**
UVB	**Anbefalet** Ferguson-zone 3
Vinterhvile	**8-12 °C** 8-12 uger
Kost	**Insekter og små leddyr (springhaler, bananfluer)**
Holdes	**Parvis**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Kuldstørrelse	**2-10 æg**
Kuld pr. år	**2**
Inkubation	**35-45 dage** ved 26-28 °C

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Ikke omfattet**
EU-bilag	**Ikke omfattet**
IUCN	**Ikke truet (LC)**

Arten står hverken på CITES eller i EU's bilag A-D og er ikke blandt de arter, private ikke må holde efter BEK nr. 1261 af 17.11.2015. Arten står på bilag IV i EU's habitatdirektiv (som *Podarcis taurica*). Efter artsfredningsbekendtgørelsen (BEK nr. 521/2021, § 11) må dyr indsamlet i naturen derfor ikke holdes, handles, overdrages eller udstilles i Danmark. Opdrættet afkom af lovligt erhvervede dyr er undtaget (§ 2), men ejeren skal kunne godtgøre, at dyret ikke stammer fra naturen (§ 20).

Om arten

Podarcis tauricus er et kraftigt bygget firben med forholdsvis dybt hoved, der minder lidt om et lille grønt firben. Kroppen (snude til kloak) er omkring 6-8 cm hos voksne dyr, og halen er mere end dobbelt så lang, så dyrene er 20-24 cm i alt.

Farven er lysegrøn om foråret og bliver mere olivengrøn eller olivenbrun hen over sommeren. Tegningen varierer, men består ofte af to smalle, lyse striber langs rygsiden og en brunlig rygmidte med sorte pletter. Bugen er hvid og uden pletter, men avlsklare hanner får gul, orange eller rød bug og grøn strube.

Arten ligner *Podarcis muralis*, som den er nært beslægtet med, men er mere jordlevende og lever i mere åbent terræn. Afgrænsningen af arten er ikke afklaret. Genetiske undersøgelser deler artsgruppen omkring *P. tauricus* i op til ni linjer, og bestandene i Albanien og det vestlige Grækenland føres ofte som en egen art, *Podarcis ionicus*. *Podarcis gaigeae* fra Skyros var tidligere en underart.

Udbredelse og levested

Podarcis tauricus lever i Sydøsteuropa og Lilleasien: i det sydvestlige Ukraine og på Krim, det sydlige Moldova, det østlige og sydlige Rumænien, det sydøstlige Ungarn, Nordmakedonien, Bulgarien, Albanien og det græske fastland samt i Thrakien og det nordvestlige Tyrkiet. Ungarn er artens nordvestlige grænse for det sammenhængende udbredelsesområde. En enkelt, fjern bestand i det sydlige Mähren i Tjekkiet er fundet nylig, og den kan være oprindelig eller indført. Kortet viser kun de lande, hvor arten er hjemmehørende.

> **Oprindelig udbredelse:** Ukraine, Moldova, Rumænien, Ungarn, Nordmakedonien, Bulgarien, Grækenland, Albanien og Tyrkiet.

LEVESTED

Podarcis tauricus lever på åbent, sandet terræn med sparsom bevoksning: stepper, græsland, enge, markkanter, olivenlunde, dyrket land, landlige haver, bevoksede klitter og af og til åbent krat. Den er jordlevende og klatrer kun lidt. Den lever i lavland og bakkeland op til 1.800 m. Den er dagaktiv, soler sig og jager aktivt efter bytte.

Pasning

TERRARIET

Der findes kun lidt viden om pasningen af *Podarcis tauricus*, så tallene for pasning, rugetid og levetid er lånt fra *Podarcis muralis*. Det er en nær slægtning med et tilsvarende klima, men *P. tauricus* er mere jordlevende og lever i mere åbent terræn. *Podarcis erhardii* og *Podarcis siculus* hører til samme slægt og har tilsvarende krav.

Et par skal have mindst 100 × 50 × 50 cm, og hver ekstra hun kræver ca. 20 cm mere i længden. Arten bruger mest gulvet, så gulvarealet er vigtigere end højden. Et udendørs sommerterrarie eller gitterbur i en solrig have fra maj til september er en fordel, men med en overdækket del, så regnen holdes ude. Terrariet skal være flugtsikkert med fint net, tæt låg og nedgravet kant.

Indret med groft sand blandet med lidt jord, flade sten, skiferplader, kork og rødder, så der er mange solpladser og skjul. Hold ét par pr. terrarie: to hanner danner territorier og giver kamp. Dyr fra forskellige områder blandes ikke, og arten holdes ikke sammen med andre firbensarter. I yngletiden skal der stå en lav beholder med fugtigt sand til æglægning.

TEMPERATUR

Om dagen skal der være 22-30 °C, og solpladsen skal være 40-45 °C ved overfladen, målt med et infrarødt termometer. Brug en spot over en flad sten, og varm kun en del af terrariet op, så dyrene selv kan vælge: den foretrukne kropstemperatur hos det nært beslægtede *P. muralis* er omkring 30 °C. Om natten falder temperaturen til 14-18 °C.

Om vinteren holdes dyrene køligere, ved 8-12 °C, i 8-12 uger med mørke, få fodringer og lidt fugt. Frost skal undgås.

Dyr, der gaber med åben mund eller ligger fladt og gemmer sig hele dagen, har det for varmt. Dyr, der først kommer frem sent på formiddagen, har det for koldt.

Læs mere: Varme og temperatur

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Luftfugtigheden skal være moderat: 40-60 % om dagen. Terrariet skal kunne tørre helt ud, for stillestående fugtig luft giver hudproblemer og svamp.

Hav en lav, ren vandskål, og forstøv let en gang om dagen, tidligt, så alt er tørt om aftenen. Hold et hjørne af bunden let fugtigt til hunner og unger, uden at gøre hele terrariet fugtigt.

Læs mere: Luftfugtighed, forstøvning og ventilation

LYS OG UVB

Podarcis tauricus er dagaktiv og lever i åbent, solbeskinnet terræn, så terrariet skal have kraftig varme og UVB-lys. Arten hører til Ferguson-zone 3, med et UV-indeks omkring 3-5 ved solpladsen. Et T5-rør med 10 % UVB, placeret efter producentens anvisning, er en god løsning. Supplér med dagslys eller LED over resten af terrariet.

Dagslængden skal følge årstiden: ca. 10 timer om vinteren og op til 14 timer midt på sommeren. Glas og plexiglas stopper UVB, så solbad udendørs skal ske gennem net. Skift UVB-rør efter producentens anvisning, typisk hvert år.

Læs mere: Lys og UVB

FODER

Podarcis tauricus æder små leddyr. Foderdyrene kan være fårekyllinger, små græshopper, fluer, bananfluer, springhaler, edderkopper og bænkebidere, og melorme og vokslarver kun i små mængder. Foderet skal være småt, højst på størrelse med afstanden mellem dyrets øjne.

Voksne dyr fodres hver anden dag med så meget, som de spiser på 10-15 minutter. Unger fodres dagligt med meget små dyr. Støv foderet let med kalk ved de fleste fodringer og med D3-tilskud en gang hver 1-2 uger. Hunner, der lægger æg, har et stort kalkbehov, så en skål med knust sepiaskal skal stå fremme.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Podarcis tauricus er hurtig og opmærksom, soler sig ofte åbent og flygter ved forstyrrelse. Hannerne danner territorier og forsvarer dem mod andre hanner, og to hanner sammen giver kamp. Et par er den sikreste holdform, og to hunner kan som regel holdes sammen i et stort terrarie med mange skjul. Voksne dyr kan æde unger, så unger holdes adskilt fra de voksne.

Dyrene skal ikke tages op. De kaster halen ved stress eller fangst, og den vokser ud igen, men ændret. Skal et dyr flyttes, fanges det i en gennemsigtig beholder. Faste rutiner gør dem gradvist mere trygge, men de bliver sjældent tamme.

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Hannerne er kraftigere end hunnerne, og avlsklare hanner har gul, orange eller rød bug og grøn strube, mens hunnerne er mere afdæmpede. Unger kan ikke kønsbestemmes sikkert.

Alder ved kønsmodenhed er ikke dokumenteret for *Podarcis tauricus*.

PARRING

Parringen sker om foråret. En kølig periode efterfulgt af stigende dagslængde sætter formeringen i gang. Hannen jager hunnen og holder fast i hende under parringen, så hunnen skal have mulighed for at trække sig tilbage i skjul. Et par pr. terrarie er den sikreste holdform.

ÆGLÆGNING OG KULD

Hunnerne lægger to kuld om året på 2-10 æg. Små, unge hunner lægger færrest æg. Hunnen graver et hul i fugtigt sand og dækker æggene til, så terrariet skal have en lav beholder med mindst 10 cm let fugtigt sand. Tjek den dagligt i sæsonen, for æg, der ikke bliver fundet, tørrer let ud.

En hun, der ikke finder et egnet sted, kan blive æggebundet. Tegn er en tydeligt oppustet, sløv hun, der ikke spiser. Hun skal da til dyrlæge.

INKUBATION

Grav æggene forsigtigt op, og læg dem i en lukket beholder med let fugtigt vermiculit eller perlit med små lufthuller. Marker æggenes top, og vend dem ikke. Æggene må ikke ligge i vand og ikke tørre ud.

Ved 26-28 °C klækker æggene efter 35-45 dage, og ved lavere temperatur tager det længere tid. En rugemaskine med termostat holder temperaturen jævn. Ubefrugtede æg falder sammen og mugner, mens befrugtede æg bliver hvide og faste.

OPDRÆT AF UNGER

Hos *Podarcis muralis* måler ungerne 5-6 cm med halen ved klækning, og hos *P. tauricus* er de formentlig af samme størrelse. De skal straks i et eget terrarie, fordi de voksne kan æde dem. Et terrarie på ca. 50 × 30 × 30 cm med skjul, solplads og UVB passer til et kuld de første måneder. Unger på samme alder kan gå sammen i små grupper, så længe der er rigeligt med skjul.

Første foder er bananfluer, springhaler og meget små fårekyllinger, senere små græshopper, små edderkopper og bænkebidere. Giv føde dagligt, støv med kalk, og giv kraftigt UVB-lys, så der ikke opstår knoglesygdom. Unger vokser hurtigt og må ikke mangle føde.

Sundhed og typiske fejl

Der findes kun lidt dokumenteret viden om sygdomme hos arten. De typiske problemer er de samme som hos andre *Podarcis*:

- Knoglesygdom (metabolisk knoglesygdom) ved for lidt UVB og kalk. Dyrene bliver sløve, har bløde kæber og deforme ben.
- Mundråd (infektion i munden), især ved stress og for lav temperatur.
- Mider på huden og i øjenkrogene. Nye dyr skal i karantæne.
- Indvoldsorm og andre snyltere, især hos vildfangne dyr.
- Æggebinding hos hunner uden egnet sted til æglægning.
- Hudskifteproblemer og svampeinfektioner ved vedvarende fugt.
- Bidsår og tabt hale ved stress og kamp mellem hanner.

Spiser et dyr ikke i mere end en uge uden for den kølige periode, er det sløvt eller hævet, eller har det svært ved at bruge benene, skal det til en dyrlæge med erfaring i krybdyr.

Læs mere: Karantæne og hygiejne Læs mere: Typiske sygdomme og tegn på sygdom Læs mere: Køb af dyr: opdræt, vildfang og transport

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.